HANDLEIDING
ZORG IN ONDERWIJSTIJD

CIRKEL VAN ONDERSTEUNING

Ontwikkeld in samenwerking met

RSV PVO

Stichting Onderwijsconsulenten

EEN TOOL VOOR ONDERZOEK NAAR ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Wat begon als een hulpmiddel tijdens casusbesprekingen, groeide uit tot een breed inzetbaar model binnen het samenwerkingsverband, meerdere voortgezet onderwijsscholen in de regio Eindhoven, en landelijke pilots zoals die van de Zorgarrangeurs. De Cirkel van Ondersteuning is een visueel werkmodel dat helpt om de ondersteuningsbehoefte van een leerling systematisch en volledig in kaart te brengen. Het model brengt zowel leerling kenmerken als omgevingsfactoren samen in relatie tot het onderwijsdoel of uitstroomperspectief. Het model is niet alleen een praktisch hulpmiddel voor scholen, maar ook een waardevol middel om het gesprek met ouders en ketenpartners te structureren en te verdiepen.

Het ontstaan

- De Cirkel van Ondersteuning is ontstaan uit een samenwerking tussen Onderwijsconsulent Ine van de Rijt en psycholoog en beleidsmedewerker Wilma Wagemakers van het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Eindhoven.
- Geïnspireerd door de hermeneutische cirkel uit de psychologie, ontwikkelde Wilma Wagemakers het gedachtengoed en werkmodelmodel van een toegankelijke en onderwijsgerichte variant die aansluit bij de praktijk van passend onderwijs.

De Zorgarrangeurs gebruiken de Cirkel van Ondersteuning tijdens trajecten op scholen om nog beter in gesprek te gaan over de collectieve financiering van Zorg in Onderwijstijd (ZiO). Deze handleiding biedt inzicht in het gebruik van deze cirkel en begeleidt je stap voor stap bij het opstellen ervan.

Praktisch stappenplan voor Zorg in Onderwijstijd
De Zorgarrangeurs hebben een praktisch stappenplan voor het inregelen van ZiO ontwikkeld. Het ontwikkelen van een Cirkel van Ondersteuning komt terug in stap 3 (Inzichten creëren en prioriteren). Vind hier het stappenplan.

Wat is een Cirkel van Ondersteuning?
De Cirkel van Ondersteuning is een visueel werkmodel dat helpt om de ondersteuningsbehoefte van een leerling systematisch en volledig in kaart te brengen. Het model brengt zowel leerling kenmerken als omgevingsfactoren samen in relatie tot het onderwijsdoel of uitstroomperspectief. Door bevorderende (groen) en belemmerende (rood) factoren te benoemen, ontstaat er in één oogopslag inzicht in waar ondersteuning nodig is.

Voordelen
Het gebruik van Cirkel van Ondersteuning biedt brede voordelen, eenvoud en toepasbaarheid:

- Scholen kunnen planmatig werken aan een realistisch en beïnvloedbaar onderwijsdoel.
- Met oog voor zowel de mogelijkheden als de beperkingen van de leerling én zijn omgeving.

Resultaat

- Gedeeld beeld van de situatie.
- Betere afstemming tussen betrokkenen.
- Effectievere ondersteuning.

Door wie in te vullen
Het onderwijs- en zorgpersoneel in de school.

Disclaimer
Deze Cirkel van Ondersteuning is werkende weg ontwikkeld door de onafhankelijke Zorgarrangeurs, in samenwerking met RSV PO. Het is bedoeld als instrument dat andere professionals kunnen gebruiken om vergelijkbare trajecten te doorlopen. Tegelijkertijd is het belangrijk te onderkennen dat de rol van de Zorgarrangeur – met specifieke expertise op zowel inhoud als proces – een cruciale en niet zomaar vervangbare factor is in het succes van deze aanpak.

Aan de slag

Stap 1: Print de cirkel uit en vul het perspectief in (1e ring).

Stap 2: Breng de bevorderende en belemmerende factoren in beeld in relatie tot dat perspectief (2e ring).

Stap 3: Vul op basis van het schoolondersteuningsprofiel in wat je als school kunt inzetten (3e ring).

Stap 4: Welke mogelijkheden zijn er buiten de school (4e ring)?

Stap 5: Maak een plan met leerling, ouders en hulpverlening op basis van ring 1 t/m 3 en eventueel 4 (indien nodig).

AAN DE SLAG!

Onderzoek naar ondersteuningsbehoefte

1. (Vroeg)signalering
2. Dossieronderzoek; OKR, leerachterstanden, signaleringsinstrumenten van school
1. (SAQI/SVL, TOA, Cito VAS), rapportcijfers, verzuimregistratie
2. Informatie van ouders, leerling, hulpverlening
3. Aanvullend onderzoek door orthopedagoog school
4. (Diagnostisch) onderzoek buiten school

Stap 1. Print de cirkel uit en vul het perspectief in (ring 1)

- Print dit template uit.
- Gebruik een groene en rode kleur om de ringen in te kleuren.
- Vul het perspectief in waar de leerling momenteel naar toewerkt: diploma (niveau), vervolgonderwijs, arbeid, dagbesteding.

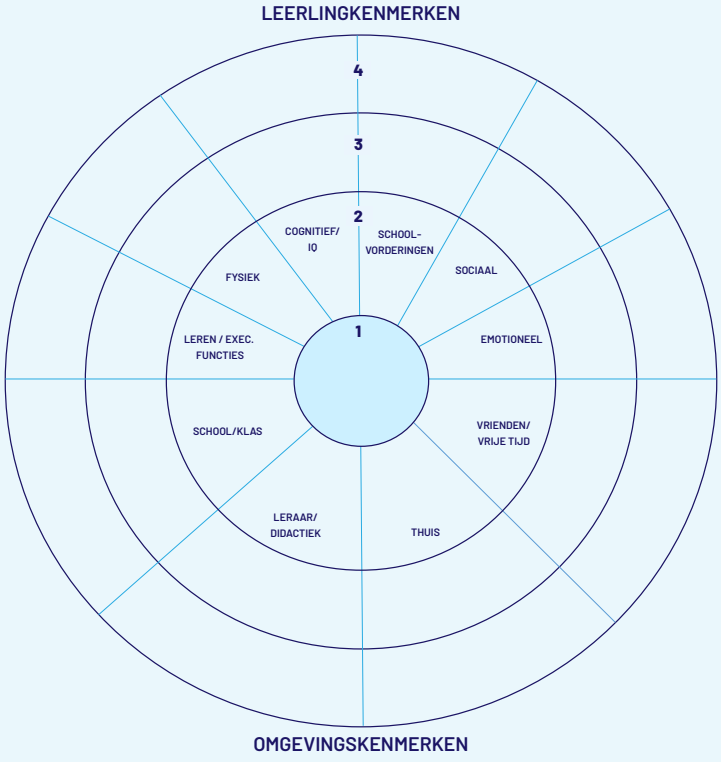

Stap 2. Breng de bevorderende en belemmerende factoren in beeld in relatie tot dat perspectief (ring 2)

De bovenste helft van de cirkel zijn de leerlingkenmerken, de onderste helft de omgevingskenmerken.

Leerlingkenmerken

- Intelligentie: verbaal, performaal, totaal, (werk)geheugen.
- Schoolvorderingen: voorkennis, leerachterstanden, rapportcijfers.
- Sociaal: samenwerken, interactie leerlingen/leraren.
- Emotioneel: spanning, faalangst, onzeker, angstig, emotieregulatie, omgaan met verlies, weerbaarheid.
- Leren/exec. functies: werkhouding, taakaanpak, aandacht, plannen en organiseren.
- Fysiek: gehoor/gezicht, vermoeidheid, ziekte.

Omgevingskenmerken

- School/klas: Onderwijsconcept, samenstelling klas, licht/geluid.
- Docent/didactiek: Kennis, ervaring, interactiestijl, onderwijskundige en pedagogische aanpak.
- Thuis*: bijzondere gezinsomstandigheden, onderlinge relaties, opvoedstijl.
- Vrienden/Vrije tijd*: hobby/sport, omgaan met leeftijdsgenoten, social media.

Stel deze vragen

- Welke conclusie kun je trekken m.b.t. ondersteuningsbehoefte als je kijkt naar de belemmerende factoren?
- Welke mogelijkheden aan extra ondersteuning heeft de school in relatie tot het SOP?
- Geven de bevorderende factoren aanknopingspunten voor een plan?

Stap 3. Vul op basis van het schoolondersteuningsprofiel in wat je als school kunt inzetten (Ring 3):

Bijvoorbeeld

- Aanpassing lesrooster
- Tips/adviezen docenten
- RT
- Extra instructie
- Pre-teaching
- Faalangstreductie
- Sova
- Personal coach
- IB-er
- Psycholoog e.d.

Stap 4. Welke mogelijkheden zijn er buiten de school (Ring 4)?

- Samenwerking met een andere school (VO, PrO, VSO).
- Samenwerking met jeugdhulpverlening en zorgpartners*

Stap 5. Maak een plan

- Maak een plan met leerling, ouders en hulpverlening op basis van ring 1 t/m 3 en eventueel 4 (indien nodig).

Werkwijze daarna

1. Leg het plan vast in het OPP.
2. Voer het plan uit.
3. Evalueer het plan (minstens) 1x per jaar:
4. Is het plan uitgevoerd?
5. Heeft het plan het gewenste resultaat opgeleverd?
6. Moet het plan worden gecontinueerd?
7. Moet het plan worden bijgesteld?

*) afstemming met hulpverlening

Zie kader volgende pagina >>

Volgende stappen Zorg in Onderwijstijd
Lees hier verder voor de verdere stappen om ZiO in te regelen binnen school.

Over Zorgarrangeurs
De Zorgarrangeurs van Stichting Onderwijsconsulenten adviseren sinds 2020 (V)SO-scholen (cluster 3 en 4) over samenwerkingsvraagstukken en bekostigingsvraagstukken van noodzakelijke zorg in het onderwijs. In de periode 2023 en 2024 zijn hier ook Cluster 1 en 2, SBO-scholen en een schakelvoorziening aan toegevoegd.

De Zorgarrangeurs ondersteunen de scholen en de betrokken ketenpartners op maat bij het zo regelarm en collectief mogelijk organiseren van ZiO binnen de bestaande stelsels. De Zorgarrangeurs hebben een schat aan ervaring met vraagstukken rond ZiO en met individuele casuïstiek in de tweede lijn. Op basis daarvan kennen zij de belemmeringen van de huidige wet- en regelgeving van ZiO in de praktijk en de gevolgen hiervan voor scholen, leerlingen en ouders. De Zorgarrangeurs ondersteunen en adviseren de scholen en de betrokken ketenpartners vanuit een onafhankelijke positie en nemen daarbij de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen als uitgangspunt.

Sinds de start is veel kennis en ervaring opgedaan. In samenwerking met verschillende uitvoeringspartijen zijn waardevolle inzichten verzameld. Deze inzichten, informatie en expertise kunnen regio's helpen die aan de slag zijn met ZiO of inspiratie zoeken voor verdere doorontwikkeling.

De kern van hun werk ligt bij zicht op zorg in onderwijs krijgen in samenspraak met scholen en de betrokken ketenpartners. Hiervoor hebben zij diverse tools ontwikkeld, waaronder deze Cirkel van Ondersteuning in samenwerking met RSV PO. Voor advies en ondersteuning mail naar Zorgarrangeurs@onderwijsconsulenten.nl.

Platform Zorg in Onderwijs Inzicht: van elkaar leren over zorg in onderwijstijd
Wil je collega professionals uit het onderwijs- en jeugdzorgsysteem ontmoeten? Digitaal ervaringen delen en direct advies van anderen uit het veld ontvangen? Toegang krijgen tot nuttige documenten, hulpmiddelen en best practices om tot nieuwe ideeën en oplossingen te komen? Word dan nu lid van de levendige online community Zorg in Onderwijs Inzicht. Hoe? Klik hier.

Zorg in Onderwijs Inzicht is een initiatief van Zorgarrangeurs, onderdeel van Stichting Onderwijsconsulenten, in samenwerking met het Platform Vakmanschap Jeugdprofessionals. Zorg in Onderwijs Inzicht is als subgroep te vinden op het Platform Vakmanschap Jeugdprofessionals.

HANDLEIDING
ZORG IN ONDERWIJSTIJD

CIRKEL VAN ONDERSTEUNING

Stichting
Onderwijsconsulenten